

Rakentamis- ja palstanhoito-ohjeet

Herttoniemen siirtolapuutarhayhdistys ry

1. Yleistä
2. Rakentaminen Herttoniemen siirtolapuutarhassa
  1. Vanhan mökin korjaaminen
  2. Vanhan mökin laajentaminen
  3. Uuden mökin rakentaminen
  4. Tyyppipiirustukset
  5. Valvonta
3. Puutarhamökki
  1. Mökin ulkomitat
  2. Julkisivut
  3. Katot
  4. Varasto
  5. Muut mökkiin kuuluvat rakenteet ja laitteet
4. Rakennelmat
  1. Kasvihuone, leikkimökki ja grillikatos
  2. Muut rakennelmat
5. Palsta

OHJE HYVÄKSYTTY:

- Yhdistyksen kokous 28.3.2021
- Helsingin rakennusvalvonta 21.4.2021

1. Yleistä

Tämä Herttoniemen siirtolapuutarhayhdistyksen (HSPY) ohje koskee Herttoniemen siirtolapuutarhan mökkipalstoilla tapahtuvaa rakentamista ja palstanhoitoa. Se kokoaa yhteen kaikki keskeiset rakentamiseen ja palstanhoitoon liittyvät ohjeet ja määräykset, jotka mökkiläisen tulee tietää.

Rakennusohje perustuu vuonna 2007 voimaan tulleeseen asemakaavaan [1], vuonna 2013 hyväksyttyihin mökin tyyppipiirustuksiin (kohta 2.4) sekä Helsingin rakennusvalvonnan ja rakennusviraston ohjeisiin ”Siirtolapuutarhoissa rakentaminen” ja ”Siirtolapuutarhojen yhteiset pelisäännöt”, jotka ohjaavat rakentamista ja palstanhoitoa kaikissa Helsingin siirtolapuutarhoissa [2, 3]. Yhdistyksen oma ohje täsmentää ja täydentää kaupungin ohjeita sekä huomioi Herttoniemen siirtolapuutarhan erityispiirteet.

Herttoniemen siirtolapuutarha on:

- Suojeltu asemakaavan suojelumerkinnällä, jonka mukaan ”alueella olevien rakennusten, puutarhamökkien, piha-alueiden ja puutarhapalstojen kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta arvokkaat ominaispiirteet tulee säilyttää.” [1]

- Museoviraston toimesta sisällytetty valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen luetteloon RKY 2009 [4]. Kaupungin-museon tehtäviin kuuluu seurata alueemme tilaa.
- Helsingin yleiskaavassa 2016 määritelty yhdessä muiden Helsingin siirtolapuutarhojen kanssa virkistys- ja viheralueeksi, joita kehitetään merkittävinä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueina [5].

Kaikkeen rakentamiseen palstalla tarvitaan aina yhdistyksen kirjallinen suostumus [2]. Jos tässä ohjeessa ei ole mainittu jotakin toimenpidettä, on asiaa selvitettävä ensin yhdistyksen kanssa, ja tarvittaessa yhdistys selvittää asiaa kaupungin rakennusvalvonnan kanssa. Mallia ei voi katsoa muilta palstoilta, koska rakennusohjeet ovat vaihdelleet ajan kuluessa.

Yhdistyksen jäsenet ovat käsitelleet tämän ohjeen yhdistyksen kevätkokouksessa vuonna 2021, ja se korvaa edellisen, vuonna 2009 hyväksytyn ja 2012 täydennetyt rakentamisohjeen. Ohje on tehty yhteistyössä Helsingin rakennusvalvonnan kanssa.

2. Rakentaminen Herttoniemen siirtolapuutarhassa

Herttoniemen siirtolapuutarhan asemakaava, sen suojelumerkintä ja siirtolapuutarhan luonne on tärkeä ottaa huomioon rakentamiseen ja palstanhoitoon liittyvissä asioissa. Alueen suojelu edellyttää, että mökkejä kunnostetaan ja korjataan niiden alkuperää ja perinteitä kunnioittaen. Palstojen istutuksissa ja alueen yleisilmeessä tulee huomioida

säilytettävät ominaispiirteet sekä siirtolapuutarhan toiminnallinen tarkoitus. Näiden periaatteiden noudattaminen säilyttää alueen historiallisen arvon ja mahdollistaa sen toiminnan jatkumisen tulevaisuudessakin.

Palstan vuokrasopimuksen mukaan mökkiläisen tulee pitää palsta ja sillä olevat rakennukset ja rakennelmat hyvässä kunnossa [6]. Näin estetään mökkien ränsistymisen korjauskelvottomiksi ja alueen yleisilmeen rapistuminen. Vuokrasopimus myös velvoittaa mökkiläistä noudattamaan yhdistyksen rakennusohjetta ja muita annettuja määräyksiä rakentamiseen liittyvissä asioissa. Ohjeiden ja määräysten vastainen rakentaminen tai niiden noudattamatta jättäminen voi johtaa palstan vuokrasopimuksen irtisanomiseen.

Rakentamiseen Herttoniemen siirtolapuutarhassa tarvitaan aina yhdistyksen kirjallinen suostumus. Rakentamisen voi aloittaa vasta kun tämä suostumus on saatu. Yhdistyksen tehtävänä on käsitellä rakentamiseen liittyviä hakemuksia, valvoa rakentamistoimenpiteitä sekä pitää kirjaa niistä. Näitä tehtäviä hoitavat HSPY:n rakennustoimikunta ja hallitus. Mökkiläisen ei tarvitse hakea kaupungin rakennusvalvonnalta erillistä lupaa rakentamiseen, kun rakennetaan tämän ohjeen mukaisesti.

Yhdistyksen suostumus rakennustoimenpiteelle on voimassa kaksi vuotta sen myöntämisestä. Jos suunnitelmat muuttuvat kesken rakentamisen, on toimenpiteelle haettava uusi suostumus. Yhdistyksellä on oikeus keskeyttää luvan

vastainen tai ilman lupaa tapahtuva rakentaminen. Kirjallisen suostumuksen hakemiseen liittyvät käytännöt ja maksut tarkistetaan vuosittain ja ne julkaistaan yhdistyksen jäsensivuilla sekä Herne-lehdessä.

Uudisrakentamisen ja peruskorjauksen tulee mittasuhteiltaan, tyyliltään ja materiaaleiltaan sopeutua alueen maisemakuvaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Rakennusoikeus palstaa kohti on 35 kerrosneliömetriä. Mökkityypin tulee olla alkuperäistä vastaava tai rakennusvalvonnan hyväksymä. Asemakaavan mukaan kaikki rakentaminen tulee toteuttaa siten, ettei se aiheuta pohjaveden likaantumista tai sen pinnan alenemista tai vähennä sen virtausta [1].

Kaikessa rakentamisessa tulee huomioida naapurit. Etenkin suurimmat ja meluisimmat rakennustyöt on pyrittävä toteuttamaan keväällä tai syksyllä, jotta rakentamisesta aiheutuva haitta olisi mahdollisimman pieni. Niissä toimenpiteissä, jotka saattavat haitata naapuria, heidän kuulemisensa on tärkeä osa yhdistyksen suostumuksen hakemista.

2.1 Vanhan mökin korjaaminen

Korjausrakentamisen tavoitteena on pitää mökit hyvässä kunnossa, yhtenäistää alueen yleisilmettä sekä huolehtia arvokkaiden ominaispiirteiden säilymisestä. Eri aikoina rakennusohjeet ovat vaihdelleet ja rakentamisessa on voitu käyttää alueelle sopimattomia rakenteita tai materiaaleja. Kun korjaaminen tulee ajankohtaiseksi, on siirryttävä käyttämään tämän ohjeen mukaisia, asemakaavassa ja kaupungin ohjeissa määriteltyjä rakenteita ja materiaaleja. Materiaalien lisäksi on suositeltavaa käyttää perinteisiä työmenetelmiä.

Puutarhamökkien julkisivukorjauksia tehtäessä tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja [1]. Pääasiallisena julkisivumateriaalina on käytettävä peittomaalattua pystyrimalaudoitusta [1]. Ikkunat ja ovet tulee tehdä puusta ja käyttää alueelle tyypillisiä siroja puitteita ja perinteisiä puitejakoja, listoituksia ja panelointeja [2]. Mökkien mahdollinen eristäminen tulee tehdä niin, ettei tyyppipiirustuksissa määriteltyjä enimmäismittoja ylitetä ja etteivät ikkunat jää aikaisempaa syvemmälle rakenteeseen. Väriyksessä tulee noudattaa yhdistyksen laatimaa ja kaupungin rakennusvalvonnan hyväksymää väriohjetta [2]. Katon tulee olla mustalla sileällä huovalla katettu harjakatto [1 ja kaupungin-museo].

Aina kun suunnitellaan olennaisia muutoksia mökin julkisivuun tai muihin näkyviin rakenteisiin, tarvitaan ennen työhön ryhtymistä yhdistyksen kirjallinen suostumus. Se tarvitaan myös mökin maalaamiseen. Vain tavanomaiset vuosihuollot ja muut pienet ylläpitokorjaukset ovat sallittuja ilman yhdistyksen suostumusta. Sitä ei tarvita myöskään mökin sisätilojen korjaamiseen, jos kantavia rakenteita ei pureta. Poikkeuksena on tulisijan rakentaminen, johon yhdistyksen suostumus tarvitaan [2].

2.2 Vanhan mökin laajentaminen

Nykyiset puutarhamökit ovat laajentuneet useassa vaiheessa. Alkuperäiset mökit olivat neliömäisiä ja niihin liittyi usein avokuisti. Sitten sallittiin avokuistien muuttaminen lasikuisteiksi ja myöhemmin pienen varastokopin rakentaminen mökin ulkoseinälle (taakse tai sivulle). Näillä muutoksilla parannettiin mökkien käyttökelpoisuutta.

Mökkiä on mahdollista laajentaa niin, että sen mittakaava säilyy, kuitenkin tässä ohjeessa määrättyjä pinta-aloja ja muita mittoja noudattaen. Mahdollisia laajennuksia ovat lasikuistin jatkaminen sekä katon, ullakkotilan tai varaston korottaminen. Mökin laajentamista varten on aina ensin haettava yhdistyksen kirjallinen suostumus. Yhdistyksen valvonta- ja tarkastamisvastuu on sama kuin tyyppipiirustusten mukaan rakennettaessa [2].

2.3 Uuden mökin rakentaminen

Uuden puutarhamökin rakentaminen on mahdollista vain, jos vanha mökki on korjauskelvoton tai jos rakennetaan uudelle, tyhjälle palstalle. Korjauskelvottoman mökin osalta on ensin haettava yhdistykseltä kirjallinen suostumus mökin purkamiseen ja uuden rakentamiseen. Hakemuksesta tulee selvästi käydä ilmi, että vanhan mökin korjaaminen olisi kohtuuttoman hankalaa. Uusi mökki on rakennettava vuoden kuluessa vanhan mökin purkamisesta, tai tuhoutumisesta esimerkiksi tulipalossa. Yhdistys voi hakemuksesta pidentää rakentamisaikaa, mutta jos rakentamisvelvollisuus laiminlyödään, on yhdistyksellä oikeus irtisanoa palstan vuokrasopimus [6].

Uuden puutarhamökin rakentamisessa tulee noudattaa alueella voimassa olevia tyyppipiirustuksia (kohta 2.4) [2]. Tyyppipiirustukseton lunastettava yhdistykseltä, jolloin mökkiläinen saa viralliset tyyppipiirustukset paperisena, ja samalla yhdistys sitoutuu valvomaan uuden mökin rakentamista. Tyyppipiirustuksessa määritellään muun muassa uuden puutarhamökin enimmäispinta-alat, korkeudet sekä materiaalit.

2.4 Tyyppipiirustukset

Tyyppipiirustukset ovat HSPY:n laatimat ja kaupungin rakennusvalvonnan hyväksymät yksityiskohtaiset mallit alueelle hyväksytyistä puutarhamökkityypeistä. Herttoniemen siirtolapuutarhassa ovat voimassa vuonna 2013 hyväksytyt ns. Reposen tyyppipiirustukset, joita on kaksi erilaista: toisessa on varasto sivulla, toisessa takana.

Tyyppipiirustukset on lunastettava yhdistykseltä paperisena ja leimattuna seuraavissa toimenpiteissä [2]:

- Uuden mökin rakentaminen
- Vanhan, korjauskelvottoman mökin uudelleen rakentaminen
- Mökin laajentaminen sallitun neliömetrimäärän puitteissa
- Varaston rakentaminen mökin yhteyteen

Tyypipiirustusten lunastaminen on maksullista. Maksulla katetaan yhdistyksen suorittamaa valvontaa, jota näihin toimenpiteisiin liittyy. Tyypipiirustukset lunastetaan, kun ensin on saatu yhdistyksen kirjallisen suostumus toimenpiteelle.

Lisäksi tyypipiirustuksia tulee noudattaa seuraavissa toimenpiteissä:

- Kuistin tai katoksen rakentaminen
- Julkisivun ja katon värin tai materiaalin sekä ikkunoiden ja ovien olennaiset muutokset

Nämä ovat pienemmän kokoluokan toimenpiteitä, jolloin riittää että mökkiläinen noudattaa tyypipiirustuksia sekä yhdistyksen väriohjetta. Tyypipiirustukset ja väriohje ovat saatavilla yhdistyksen jäsensivuilla. Myös näihin toimenpiteisiin tarvitaan ensin yhdistyksen kirjallinen suostumus.

HSPY:n voimassa olevista tyypipiirustuksista on mahdollista poiketa vain poikkeustapauksissa. Silloin mökkiläisen tulee ensin hakea yhdistyksen suostumus toimenpiteelle, liittäen hakemukseen pääpiirustukset: asemapiirros, pohjapiirros, julkisivut ja leikkaus. Yhdistyksen suostumuksen jälkeen mökkiläisen tulee itse hakea toimenpidelupa kaupungilta lupapiste.fi -palvelussa.

2.5 Valvonta

Kaupunki velvoittaa yhdistystä valvomaan alueella tapahtuvaa rakentamista ja pitämään siitä kirjaa. Rakentamistoimenpiteeseen ryhtynyt mökkiläinen on velvollinen kutsumaan yhdistyksen rakennusvalvontaa suorittavan henkilön katselmuskäynnille. Käyntejä voi olla yksi tai useampi riippuen toimenpiteen kokoluokasta.

Mökin ja / tai siihen liittyvän varaston rakentamisen tai peruskorjauksen yhteydessä tarvitaan seuraavat katselmukset:

1. *Aloituskatselmus*, jossa tarkastetaan rakennelman sijainti palstalla
2. *Välikatselmus*, kun rakennelman harjakorkeus on mitattavissa
3. *Loppukatselmus*

Pienempien rakennelmien osalta riittää loppukatselmus, kun rakennustoimenpide on valmis. Lisäksi jos mökkiläinen haluaa purkaa korjauskelvottoman mökkinsä, tarvitaan sitä varten ensin erityinen *purkukatselmus*. Katselmusten tuloksetkirjataan yhdistyksen antamaan kirjalliseen suostumukseen, jonka yhdistys arkistoi.

3. Puutarhamökki

Tässä kappaleessa on erilaisia mökin rakenteisiin ja materiaaleihin liittyviä ohjeita ja määräyksiä, jotka täydentävät ja tarkentavat voimassa olevia tyypipiirustuksia.

RAKENNE; Mökin tulee olla puurunkoinen.

PERUSTUS; Puutarhamökki on perustettava avosokkelin varaan ja kellarin rakentaminen on kielletty [1].

SIJOITTELU PALSTALLA; Uusi mökki on rakennettava asemakaavassa määritellyn rakennusalan sisälle ja pääasiassa kiinni kahteen lähinnä palstan rajaa olevaan rakennusalan rajaan [1].

SUHDE MAANPINTAAN; Mökin alla tulee olla vähintään 25 cm korkea tuuletettava ilmatila. Vanhat puutarhamökit ovat painuneet ja maanpinta on niiden vierellä noussut. Siksi mökkejä tulee tarvittaessa nostaa niin, että niiden alle jää riittävä ilmatila. Samalla palstan maanpintaa on hyvä kallistaa niin, että vedet virtaavat mökistä pois päin.

3.1 Mökin ulkomitat

PINTA-ALA; Mökin (tupa ja lasikuisti) enimmäisulkomitat ovat: leveys 440 cm ja pituus 660 cm. Kerrosala on kuitenkin enintään 29 neliömetriä. Tämän lisäksi tulee taka- tai sivuvaraston osuus. Mökin ja varaston kerrosala eli ulkoseinien ulkopinnan rajaama ala saa olla enintään 35 neliömetriä. Varastoa koskevat ohjeet ovat kohdassa 3.4.

KORKEUS; Mökin enimmäiskorkeus on 293 cm sokkelista seinän ja katon taitteeseen [7]. Tätä matalampia mökkejä on mahdollista korottaa kohdan 2.2 mukaisesti.

KATOKSET; Ulko-oven yläpuolella saa olla enintään 120 cm x 90 cm kokoinen katos. Katoksen rakenne on määritelty tarkemmin tyyppipiirustuksissa. Katokseen ei saa liittyä mitään seinämiä. Katoksen on oltava puinen ja huopakatteinen.

ULKOTASOT / RAPPUSET; Ulko-oven edessä saa olla enintään 120 cm x 120 cm kokoinen ulkotaso, jossa voi tarvittaessa olla kaiteet. Ulkotasaan ei saa liittyä mitään seinämiä. Paineekyllästetyn puun käyttöä tulee mahdollisuuksien mukaan välttää.

3.2 Julkisivut

JULKISIVUVERHOUS; Julkisivu on verhottava rimoitetulla pystylaudoituksella. Laudan leveys on 5 - 6 tuumaa, pinta sahattu. Julkisivuverhousta korjattaessa toisenlaiset verhoukset on korjattava tämän määräyksen mukaiseksi. Julkisivu on maalattava peittomaalilla. Sallitut värit on määritelty yhdistyksen väriohjeessa. Julkisivun yksityiskohtien on oltava siroja [2].

LASIKUISTI; Lasikuistin päädyn tulee olla kokonaan ikkunaa, lukuun ottamatta mahdollista oven kohtaa. Lasikuistien ikkunat ovat erilaisia, koska ne on aikanaan kukin rakentanut itse. Ne ovat oleellinen osa alueemme ilmettä. Erityisesti suositellaan säilyttämään vanhat pienijakoiset ikkunat.

IKKUNAJAKO; Mökeissä on alkuperäisten neljän mökkityypin mukaisesti erikokoisia ikkunoita. Ikkunat tulisi säilyttää alkuperäisen kokoisina ja samoilla

paikoillaan. Erityisesti suositellaan säilyttämään vanhat pienijakoiset ikkunat. Ikkunayksikön suurin leveys on noin 60 cm ja suurin korkeus noin 110 - 120 cm. Tuivissa voi olla yksi leveä 3 yksiköstä muodostuva "näköalaikkuna" ja 2 - 3 kapeaa pystyikkunaa. Suositellaan sisään-ulos aukeavaa ikkunatyyppeä.

IKKUNAT; Kaikkien mökin ja varaston ikkunoiden tulee olla suorakaiteen muotoisia puuikkunoita. Ikkunanpuutteet on maalattava yhdistyksen väri-ohjeen mukaisella peittomaalilla. Minkäänlaisia tummennettuja lasia tai muovikalvoja ei saa käyttää. Ikkunoiden yläpuolelle sopii leveä vaakalista. Ikkunoihin voi talveksi asentaa siistit, mökkiin sopivat suojaukset, jotka on poistettava kesäksi.

OVET; Ulko-oven on oltava peittomaalattu puuovi. Levypintaisia ovia ja nykyaikaisia mdf-ovia ei tule käyttää. Ovessa voi olla ikkuna samalla kohtaa kuin lasikuistin julkisivussa. Myös varaston ovien on oltava puuovia. Niissä voi olla pienet suorakaiteen muotoiset ikkunat.

ULLAKKO; Ullakolla tulee olla suorakaiteen muotoinen tuuletusikkuna. Mikäli ullakkoa käytetään makuutilana, ikkunasta on mahdollista ulos tulipalon sattuessa (häätäuloskäynti).

3.3 Katot

KATONHARJA; Mökeillä pitää olla yhtenäinen harjakatto tuvan ja lasikuistin osalla. Harjan on oltava pituussuuntainen, ja uusissa mökeissä samansuuntainen kuin nykyisten ja viereisten mökkien [1]. Katon lappeiden tulee olla tasaiset eikä niissä saa olla kattoikkunoita. Harjakattoa ei saa jatkaa takavaraston osalle. Taka- ja sivuvarastoissa pitää olla tasainen pulpettikatto.

KALTEVUUS; Katon kaltevuuden tulee olla 1 / 2.5, mikä on noin 21° [1]. Tämä tarkoittaa, että katto nousee julkisivulinjasta harjalle korkeintaan 90 cm.

RÄYSTÄÄT; Mökeissä tulee olla avoräystäät [1]. Räystäiden suurin leveys on päädyissä 20 cm ja julkisivuilla 30 cm.

KATEAINE; Katot ja ovien katokset pitää päällystää mustalla sileällä huopakatteella. Katteita uusittaessa on toisenlaiset katteet korvattava määräyksen mukaisella. Aikaisemmin rakennetut palahuopakatteet tulee vaihtaa sileään huopakatteeseen siinä vaiheessa, kun kattuhuovan uusiminen on ajankohtaista.

3.4 Varasto

Mökissä saa olla yksi tyyppipiirustusten mukainen varasto joko taka- tai sivuseinällä.

VARASTON PINTA-ALA; Taka- tai sivuvaraston syvyys saa olla korkeintaan 140 cm ja pidemmän seinän pituus enintään 440 cm. Varaston kerrosala on kuitenkin enintään 6 m².

TAKA- JA SIVUVARASTON LEIKKAUS; Taka- ja sivuvaraston korkeus saa olla enintään 200 cm mitattuna matalan seinän sokkelin pinnasta katon alapintaan. Taka- ja sivuvaraston kattokaltevuuden on oltava 11%, jolloin katto nousee takaseinän linjasta mökin seinään 30 cm.

VARASTON OVET; Katso kohta 3.2.

3.5 Muut mökkiin kuuluvat rakenteet ja laitteet

TULISIJA; Mökkiin voi asentaa tulisijan ja savuhormin. Savuhormit on asennettava tyyppipiirustuksen mukaisesti (läpimeno katolle) [7]. Tulisijan rakentamiseen on haettava yhdistyksen suostumus ennen toimenpiteeseen ryhtymistä. Tulisijan ja hormin rakentamisessa tulee noudattaa Ympäristöministeriön asetusta savupiippujen rakenteista ja paloturvallisuudesta (asetus 745 / 2017), siihen liittyvää perustelumuistiota sekä rakennustuoteasetusta (CE-merkintä). Paloteknisen asiantuntijan (esimerkiksi nuohoojan) on varmistettava savuhormin ja tulisijan yhteensopivuus sekä hormin läpiviennin toteutus yläpohjan kohdalla [2].

ILMALÄMPÖPUMPPU; Ilmalämpöpumpun saa asentaa, jos siitä ei aiheudu naapureille meluhaittaa ja se ei näy pääkäytävälle. Äänitaso ei saa ylittää 45 dB palstan rajojen kohdalla [2]. Ulkoyksikkö tulee sijoittaa seinän alaosaan ja verhota mökkiin soveltuvalla tuulettuvalla kotelolla tai kasvisäleiköllä. Suositellaan asennusta maavaraiselle telineelle, mikä vähentää äänihaittoja.

AURINKOPANEELIT; Aurinkopaneelit tulee sijoittaa katon lappeelle mahdollisimman huomaamattomasti, mielellään niin etteivät ne näy pääkäytävälle [2]. Aurinkopaneelien on oltava mustia. Niitä ei saa sijoittaa mökin seinälle tai erilliselle telineelle. Aurinkopaneelien asentamiseen on haettava etukäteen yhdistyksen suostumus.

VESI JA JÄTEVEDET; Vesi tulee kesäisin palstan nurkkaan, josta se voidaan vetää mökin ulkopuolelle vesipisteeseen sekä mökin sisälle tiskaamista ja käsien pesua varten.

Jätevesien käsittelyssä on noudatettava ympäristökeskuksen ohjetta: kun veden käyttö on hyvin vähäistä, tiskaamiseen ja ruuan laittamiseen, riittää pesuvesien imeyttäminen sorapesän tai imeytyskaivon kautta maaperään [8]. Märkätilojen rakentaminen tai suihkun, tiskikoneen tai pesukoneen asentaminen on kielletty.

MÖKIN JA RAKENNELMIEN VERKOTTAMINEN; Mökki ja muut rakennelmat palstalla edellytetään verkotettaviksi niin, etteivät haittoja aiheuttavat eläimet, kuten kanit, ketut ja supikoirat, pääse pesimään niiden alla.

PALOTURVALLISUUS; Jokaisessa mökissä pitää olla lakisääteinen palovaroitin. Lisäksi mökissä on hyvä olla helposti saatavilla alkusammutuskalustoa, kuten sammutuspeite tai jauhesammutin. Tulisija ja hormi on nuohottava vähintään kolmen vuoden välein viranomaisten antamien määräysten mukaisesti.

4. Rakennelmat

Palstalle saa sijoittaa puutarhamökin lisäksi muita alla mainittuja rakennelmia. Alueen perinteisen siirtolapuutarhailmeen säilyttämiseksi tulisi rakennelmia olla palstalla mahdollisimman vähän. Siirtolapuutarhojen viehätys on peräisin perinteisistä, vaatimattomista puutarhamökeistä sekä niitä ympäröivistä istutuksista ja hyötyviljelmistä.

Kaikkien rakennelmien tulee olla alueen luonteeseen sopivia ja niiden sijoittelussa pitää ottaa huomioon palstanaapurit (ei savu-, haju-, näkymä- tms. haittoja). Kasvihuonetta lukuun ottamatta rakennelmien tulee olla lautarakenteisia ja sekä väriykseltään että materiaaleiltaan samanlaisia kuin itse mökit. Hirttä ei saa käyttää. Paineekyllästetyn puun käyttöä tulisi välttää [2]. Sen sijaan suositellaan käytettäväksi lämpökäsiteltyä puuta.

4.1 Kasvihuone, leikkimökki ja grillikatos

Palstalle saa rakentaa vain yhden seuraavista suuremmista rakennelmista [1, 2]:

KASVIHUONE; pohjapinta-ala enintään 220 cm x 300 cm ja harjakorkeus enintään 220 cm maasta mitattuna. Kasvihuoneen katon ja seinien tulee olla lasia tai läpinäkyvää materiaalia. Kasvihuone tulee sijoittaa istutusvyöhykkeelle [2]. Sitä ei saa käyttää varastona.

LEIKKIMÖKKI; pohjapinta-ala enintään 220 cm x 300 cm kuisteineen, josta kuistin syvyyden tulee olla vähintään 60 cm. Mökin harjakorkeus saa olla enintään 220 cm perustusten yläpinnasta mitattuna ja perustusten korkeus enintään 30 cm [2]. Leikkimökissä tulee olla harjakatto, jonka kaltevuus on 11 - 21°. Kateaine on sileä musta huopa. Julkisivu on verhottava rimoitettulla pystylaudoituksella. Laudan leveys on 4 - 5 tuumaa, pinta sahattu. Julkisivu on maalattava saman värisellä peittomaalilla kuin puutarhamökki. Leikkimökiä on saatavilla myös yhdistyksen laatima mallisuunnitelma. Leikkimökiä voi käyttää huvimajana, vierasmajana tai varastona, jolloin sinne voi sijoittaa kuivakäymälän [2].

GRILLIKATOS; avonainen ja muodoltaan nelikulmainen tai suorakaide. Pohjapinta-ala saa olla enintään 220 cm x 300 cm ja harjan korkeus enintään 240 cm maasta mitattuna [2].

Näiden rakennelmien on sovittava tyyliltään puutarhamme ilmeeseen, ja rakentamiseen tarvitaan yhdistyksen suostumuksen lisäksi myös naapurien kuuleminen. Leikkimökki tai grillikatos on sijoitettava puutarhapalstan ns. rakentamisvyöhykkeelle lähelle mökkiä siten, että itse puutarhamökki säilyy näkymässä päärakennuksena [2].

4.2 Muut rakennelmat

NÄKÖSUOJA- JA ISTUTUSSÄLEIKKÖ; palstan sisälle voi rakentaa näkösuojan ja istutussäleikön siten, että se ei varjosta naapuria [2].

PERGOLA; palstalle voi pystyttää korkeintaan 240 cm korkean pergolan, jonka pohja-ala on enintään 220 cm x 300 cm. Pergolan tulee olla ilmeeltään kevytrakenteinen kehikko, joka sopii ympäristöönsä sekä mittakaavaltaan että kooltaan. Kasvit voivat muodostaa pergolan katon, mutta sitä ei saa kattaa kiinteällä katoksella.

PESUKATOS; avonainen, pohja-ala enintään 3 m² ja korkeus enintään 220 cm maasta mitattuna [2].

TERASSI; puinen, laudasta rakennettu terassi, jonka pohja-ala enintään 300 cm x 300 cm ja korkeus enintään 15 - 20 cm maasta mitattuna [2]. Suositellaan rakennettavaksi lämpökäsittelystä puusta.

PORTTI; pääkäytävän suuntaan saa palstaa kohden tehdä aitaan yhden portin, jonka leveys on 70 - 130 cm [2].

KOMPOSTORIT; palstalle voi sijoittaa kannellisia kompostoreita erilaisten jätteiden kompostointia varten. Mökkiläisen on käsiteltävä omalla palstallaan pehmeä puutarhajäte sekä mahdollinen käymäläjäte. Myös biojätteen kompostointi on myös suositeltavaa. Jos palstalla kompostoidaan bio- tai käymäläjätettä, tulee siitä ilmoittaa yhdistykselle, joka välittää tiedot keskiteysti eteenpäin HSY Jätehuollolle. Biojätekompostorin tulee olla jyrksijäsuojattu ja käymäläjätekompostorista ei saa valua maahan suotonesteitä.

KÄYMÄLÄ; kuivakäymälän voi sijoittaa mökin yhteydessä olevaan varastoon tai leikkimökkiin, jota käytetään varastona. Erillistä käymälä-rakennelmaa palstalle ei saa tehdä. Palstalle ei myöskään saa sijoittaa vesi- tai kemiallista käymälää [2]. Käymäläjäte tulee kompostoida palstan omissa kompostoreissa niin, ettei suotonesteitä pääse valumaan maahan.

GRILLI; grillin rakentaminen on sallittua [2]. Kaasu- tai sähkögrilliä suositellaan.

LIPPUTANKO; korkeus noin kaksi kertaa mökin korkeus [2].

TELTTAKANKAISET MAJAT; saa pystyttää tilapäisesti enintään kahdeksi viikoksi [2].

KYLPYTYNNYRIT, KIIINTEÄT UIMA-ALTAAT: ei saa rakentaa palstalle muun muassa niistä aiheutuvien harmaavesiongelmien vuoksi [2]. Pienille lapsille tarkoitettut pienet altaat (korkeintaan 300 l) ovat sallittuja, mutta liiallista veden kulutusta tulee välttää.

5. Palsta

Vehreät istutukset ja hyötykasviviljelmät ovat erottamaton osa siirtolapuutarhoja. Kaupunkilaiset ja muut vierailijat ovat tervetulleita kulkemaan pääkäytävillä ja nauttimaan näkymistä. Siirtolapuutarhat ovat olennainen osa Helsingin virkistys- ja viheralueverkostoa.

Herttoniemen siirtolapuutarha on lisäksi historiallisesti merkittävä alue. Jotta alueen luonne, ympäristö ja ominaispiirteet säilyvät, myös yksittäisten palstojen ilmeen tulisi säilyä riittävän yhtenäisenä [3]. Näin ollen asemakaava ja sitä johdetut ohjeet koskevat myös istutuksia, puita, pihapolkuja, aitoja ja välikäytäviä.

YLEISTÄ; piha-alueiden ja puutarhapalstojen istutusten tulee olla perinteisiä, alueen ominaispiirteisiin soveltuvia [1, 2] - hedelmäpuita, pensaita, hyöty- ja koristekasveja sekä perennoja. Puutarhapalstan pinta-alasta vähintään 2/3 tulee olla istutettua tai viljeltyä [1]. Puolet tästä viheralasta voi olla nurmea [3], mutta istutukset edesauttavat hulevesien imeytymistä maaperään. Kivettyjen tai pinnoitettujen alueiden pinta-alaa ei tule lisätä [2]. Palstalle ei saa rakentaa merkittäviä korkeuseroja, eikä hulevesiä saa ohjata naapuripalstalle, välikäytävälle tai pääkäytävälle [3].

PUUT; palstalla pitää olla vähintään yksi hedelmäpuu [1], mieluummin useampia. Puut on istutettava riittävän kauas rajoista, etteivät juuret levittäydy palstan ulkopuolelle [3]. Puiden suurin sallittu korkeus on 4.5 m [3]. Koristeputa suositellaan madallettaviksi yksittäisten pensaiden korkeuteen, jotta yleisilme säilyy avarana. Luonnonpuita palstalla ei saa kasvattaa.

ISTUTUSTEN KORKEUS; pensasmaisen kasvillisuuden enimmäiskorkeus on 140 cm pääkäytävän varrella ja 170 cm muualla. Yksittäiset pensaats ja vadelma-aita voivat olla 250 cm korkeita. Kasvillisuus ei saa varjostaa kohtuuttomasti naapuripalstoja eikä levitä palstan ulkopuolelle [3].

KULKUVÄYLÄT; kulkuväyliä ja pihateitä ei saa päällystää asfaltilla tai betonikivillä vaan ne tulee päällystää alueelle perinteisillä materiaaleilla. Tällaisia ovat esimerkiksi sora, luonnonkivilaatat tai harmaat betonilaatat. [1, 2]

AIDAT; palsta on aidattava pääkäytävää vasten leikattavalla pensasaidalla, jonka korkeus on noin 140 cm [1]. Pensasaidan korkeus mitataan pääkäytävän pinnasta, jolloin pensasaitojen reunustamien pääkäytävien muodostama yleisilme on yhtenäinen. Portin kohdalle voi kasvattaa pensasaitaa korkeamman, kapean pensaskaaren [3], kuitenkin niin, että se ei haittaa pääkäytävän valaistusta eikä huoltoajoa. Lauta-aidat tai vastaavat eivät ole sallittuja

alueellamme. Pensasaita on leikattava juhannukseen mennessä ja leikkaus uusia tarpeen vaatiessa [3].

Kaneilta ja muilta häntäeläimiltä saa palstan suojata ympärivuotisesti kevyellä, 70 - 90 cm korkuisella verkkoaidalla. Aidan tulee olla palstan rajojen sisäpuolella, niin ettei pääkäytävä kapene. Se voi olla myös pensasaidan sisäpuolella esimerkiksi lemmikkieläimien suojana. Materiaalin ja värin on oltava huomaamaton [3].

PÄÄKÄYTÄVÄ; pääkäytävän tulee olla pysäköintialueelta huoltorakennukselle vievällä Kulleropolulla vähintään 350 cm leveä, jotta huoltoajoneuvot pääsevät turvallisesti liikkumaan alueella. Alueen muiden pääkäytävien leveyden tulee olla vähintään 320 cm.

Pensasaidan viereen pääkäytävän puolelle ei tule istuttaa mitään kasvillisuutta. Palstan puolella olevat istutukset, eivät saa levitä käytävälle. Pääkäytävän reunat on pidettävä puhtaana rikkakasveista [3].

VÄLIKÄYTÄVÄT; palstat on aidattava toisiaan vasten pensasaidalla tai marjapenssailla, esimerkiksi vadelma-aidalla, kuitenkin niin, että palstojen rajalle muodostuu yhteensä 60 cm leveä avoin välikäytävä (palokuja / huoltokäytävä) [1]. Se on pidettävä kulkukelpoisena eikä siinä saa edes väliaikaisesti varastoida mitään. Välikäytäviä ei ole tarkoitettu yleisesti käytettäväksi kulkuväyläksi.

NURMIKKO; tulee pitää siistinä koko kasvukauden ajan ja leikata säännöllisesti. Voimakkaasti leviävät rikkakasvit on kitkettava tai niitettävä ennen kukintaa [3].

KASVINSUOJELU; tuholaisten, kasvitautien ja rikkakasvien ennaltaehkäisyä on muun muassa sopivien, terveiden kasvilajien valinta, kasville sopivien olosuhteiden huomioiminen, pikkulintujen ja tuholaisia syövien hyönteisten suojeleminen, olki- ja muiden katteiden käyttö, liikalannoituksen välttäminen sekä tautisten kasvinosien hävittäminen oikein. Mikäli tuholaisia silti joudutaan torjumaan, suositellaankäytettäväksi vain luonnonmukaisia torjuntakeinoja, kuten suihkutusta vedellä ja Ruokaviraston suosituksen mukaiset kasvinsuojeluaineet.

HAITALLISET VIERASKASVILAJIT; eräät pihalla ja puutarhoissa aiemmin suositut kasvit ovat osoittautuneet liian voimakkaasti leviäviksi. Niistä voi tulla riesa omalla palstalla ja lisäksi ne karkaavat helposti ympäröivään luontoon, jossa ne uhkaavat monimuotoisuutta hävittäessään alkuperäislajeja. Haitallisia vieraskasvilajeja ovat esimerkiksi jättiputket, jättipalsami, komealupiini, kurturuusu ja isot tattaret. Niiden kasvatus Herttoniemen siirtolapuutarhassa on kielletty. Haitallisten lajien siemenet, juuret ja muut osat, joiden kautta ne leviävät on hävitettävä huolella. Pieniä määriä voi laittaa sekajätteenä, mutta suuret määrät on toimitettava itse Sortti-asemalle. Varmasti lisääntymiskyvyttömiä kasvinosia voi laittaa kompostiin.

Lähteet:

1. Helsingin kaupunki, *Herttoniemen siirtolapuutarhan asemakaava ja kaavaselostus*, 2007
2. Helsingin rakennusvalvonta, *Siirtolapuutarhoissa rakentaminen*, 2018
3. Helsingin kaupunki, *Siirtolapuutarhojen yhteiset pelisäännöt*
4. Museovirasto, *Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY)*, 2007
5. Helsingin kaupunki, *Helsingin yleiskaava ja kaavaselostus*, 2016
6. HSPY, *Palstan vuokrasopimus*
7. HSPY, *Mökin tyyppipiirustukset*
8. Helsingin kaupungin ympäristökeskus, *Ohje jätevesienkäsittelystä siirtolapuutarhamökeillä, 2008 (päivitetty 2020)*